

บทที่ 3

การเมืองการปกครองของสังคมไทย

หัวข้อ :

1. ความหมายของการเมือง
2. องค์ประกอบในการพิจารณาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการปกครอง
4. อำนาจอธิปไตย
5. รูปแบบการใช้อำนาจ
6. ลักษณะการใช้อำนาจ
7. ลัทธิการเมือง
8. กรณีประเทศไทย

1. ความหมายของการเมือง

THOMAS HOBBS กล่าวว่า การเมืองคือการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ

การเมือง เป็นเรื่องของอำนาจ (Politics is Power)

- ความหมายและขอบเขตของอำนาจ
- บทบาทของผู้มีอำนาจ
- การได้มาซึ่งอำนาจ
- การใช้อำนาจ

1. ความหมายของการเมือง

การเมือง เป็นเรื่องของอำนาจ (Politics is Power)

- การรักษาไว้ซึ่งอำนาจ
- การแย่งชิงอำนาจ
- การกำจัดอำนาจ
- การมอบหมายอำนาจ
- การทวงอำนาจคืน

ฯลฯ

1. ความหมายของการเมือง

POLITICS หมายถึง ศิลปะในการปกครองรัฐ

POLITICS หมายถึง ศิลปะในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

POLITICS หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับรัฐหรือความสัมพันธ์ของคนในรัฐ

PLATO กล่าวว่า **POLITICS** เป็นการอำนวยความสะดวกแก่คนทั้งปวง (ความยุติธรรมคือการที่แต่ละคนได้ปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติและไม่ก้าวก่ายงานของคนอื่น)

2. ที่มาของอำนาจ

1. อำนาจที่ได้มาโดยการสืบทอดอำนาจ

- การสืบราชสันตติวงศ์
- การสืบทอดอำนาจทางการเมือง

2. อำนาจที่ได้มาโดยบารมี

- การได้รับการแต่งตั้งเป็นบุคคลสำคัญของสังคมหรือประเทศ

3. อำนาจที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่

- การเลื่อนตำแหน่งตามประสบการณ์ทำงานตามลำดับ

2. ที่มาของอำนาจ

1. อำนาจที่ได้มาโดยการสืบทอดอำนาจ

- การสืบทอดราชสันตติวงศ์
- การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช
- การปกครองในสังคมไทยในปัจจุบันโดยราชวงศ์จักรี

2. ที่มาของอำนาจ

2. อำนาจที่ได้มาโดยบารมี

- การได้รับการแต่งตั้งเป็นบุคคลสำคัญของสังคมหรือประเทศ
- สมเด็จพระสังฆราช
- ประธานองคมนตรี
- สังคมไทยเน้นที่วัยวุฒิ
- ราษฏรอาวุโส

2. ที่มาของอำนาจ

3. อำนาจที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรืออำนาจหน้าที่

- ระบบการเลือกตั้ง

 - ใครๆก็เป็น ส.ส.ได้

- ระบบราชการ

- การเลื่อนตำแหน่งตามประสิทธิภาพการทำงานตามลำดับ

- ผู้พิพากษา, ตุลาการ, อัยการ

- ทหาร, ตำรวจ, เจ้าพนักงานตามกฎหมาย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการปกครอง

○ ในแง่นโยบายสาธารณะ (PUBLIC POLICY)

- กรอบยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ
- นโยบายเฉพาะด้าน
- กฎหมาย

○ ฝ่ายการเมือง (รัฐสภา, คณะรัฐมนตรี)

- ผู้กำหนดนโยบายและกำกับ เช่น พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี, กฎหมาย, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, ระเบียบกระทรวงการคลัง, ระเบียบกรมบัญชีกลาง ฯลฯ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการปกครอง

○ ฝ่ายการปกครอง/ฝ่ายบริหาร

- ราชการส่วนกลาง (แปลงนโยบายสู่แผนงาน)
- ราชการส่วนภูมิภาค (แปลงแผนงานสู่โครงการ)
 - ผู้นำนโยบายไปแปลงสู่การปฏิบัติ
 - อปท. (ดำเนินโครงการ)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการปกครอง

○ ฝ่ายองค์กรอิสระ

- ตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส
- สตง.
- ปปช.

4. อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY)

- ประเทศหนึ่งๆหรือรัฐหนึ่งๆ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ประชากร (POPULATION)

- ขยาย

2. ดินแดน (TERRITOTY)

- ขยาย

3. รัฐบาล (GOVERNMENT)

- ขยาย

4. อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY)

4. อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY)

อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY) เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ (SUPREME POWER)

อำนาจอธิปไตย แบ่งอำนาจออกเป็น 3 ส่วน เพื่อถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ตามทฤษฎีของ มองแตสกีเยอ นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส คือ

1. อำนาจนิติบัญญัติ (LEGISLATIVE POWER)
2. อำนาจบริหาร (EXECUTIVE POWER)
3. อำนาจตุลาการ (JUDICIAL POWER)

4. อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY)

อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY) เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ (SUPREME POWER)

อำนาจอธิปไตย แบ่งอำนาจออกเป็น 3 ส่วน เพื่อถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ตามทฤษฎีของ มองแตสกีเยอ นักรัฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส คือ

1. อำนาจนิติบัญญัติ (LEGISLATIVE POWER)
2. อำนาจบริหาร (EXECUTIVE POWER)
3. อำนาจตุลาการ (JUDICIAL POWER)

4. อำนาจอธิปไตย (SOVEREIGNTY)

ใครเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย = รูปแบบการปกครอง

- คนเดียว
- กลุ่มคน
- คนส่วนใหญ่
- ผู้ชน

5. ระบบการปกครอง

วิวัฒนาการของการใช้อำนาจ : จากคนเดียว ไปสู่ กลุ่มคน ไปสู่ คนส่วนใหญ่ และสู่ฝูงชน

1. สมบูรณาญาสิทธิราช (ABSOLUTE MONARCHY)

- คนเดียวมีอำนาจอธิปไตยสูงสุด
- เน้นการปกครองเพื่อส่วนรวม
- พบในประเทศที่ค่อนข้างอนุรักษนิยมมาก

5. ระบบการปกครอง

4. คณาธิปไตย (OLIGACHY)

- คนกลุ่มหนึ่งมีอำนาจอธิปไตยสูงสุด
- เน้นการปกครองเพื่อพรรคพวกตนเอง
- พบในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองต่ำ หรือประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่ฝ่ายทหารยังมีบทบาทต่อสังคมสูง

5. ระบอบการปกครอง

4. คณาธิปไตย (OLIGACHY)

- คนกลุ่มหนึ่งมีอำนาจอธิปไตยสูงสุด
- เน้นการปกครองเพื่อพรรคพวกตนเอง
- พบในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองต่ำ หรือประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่ฝ่ายทหารยังมีบทบาทต่อสังคมสูง

5. ระบอบการปกครอง

5. ประชาธิปไตย (DEMOCRACY)

- ประชาชนส่วนใหญ่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุด
- เน้นการปกครองเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อประชาชนส่วนใหญ่
- พบในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว หรือประเทศกำลังพัฒนา หรือประเทศที่ฝ่ายทหารยังมีบทบาทเพียงเครื่องมือของฝ่ายบริหารเท่านั้น

6. ลักษณะการใช้อำนาจ

1. แบบเบ็ดเสร็จ (TOTALITARIANISM)

- พบในประเทศที่มีการปกครองโดยคนคนเดียว
- มีสภาพบังคับทุกด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
- มักจะเน้นระบอบการปกครองแบบทฤษฎีปไตย
- ประเทศที่ปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ในอดีต

6. ลักษณะการใช้อำนาจ

2. แบบอำนาจนิยม (AUTHORITARIANISM)

- พบในประเทศที่มีการปกครองโดยคนคนเดียว
- มีสภาพบังคับเฉพาะทางด้านการเมือง
- มักจะเน้นระบอบการปกครองแบบทูลนาธิปไตย คณาธิปไตย และแบบประชาธิปไตย
- มักจะเน้นที่ผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นสำคัญ อาจมาจากการยึดอำนาจหรือปฏิวัติ
- เยอรมัน, อิตาลี, ญี่ปุ่น, ประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์ปัจจุบัน

6. ลักษณะการใช้อำนาจ

2. แบบเสรีนิยม (LIBERALISM)

- พบในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ไม่มีสภาพบังคับ แต่เน้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- กฎหมาย, ญีปุ่น, เกาหลีใต้, อินเดีย

7. ลัทธิการเมือง

1. ลัทธิการเมืองแบบคอมมิวนิสต์

- เน้นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์, และระบอบ
คณาธิปไตย
- เน้นการใช้อำนาจแบบถ้วนทั่วและเด็ดขาด
- เน้นเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
- เน้นการคงอยู่ของรัฐ
- จีน, เวียดนาม, ลาว, กัมพูชา, เกาหลีเหนือ

7. ลัทธิการเมือง

2. ลัทธิการเมืองแบบฟาสซิสต์และนาซี

- เน้นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- เน้นการใช้อำนาจแบบอำนาจนิยม เน้นที่ผู้นำ (ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว)
- เยอรมัน, อิตาลี, ญี่ปุ่น

7. ลัทธิการเมือง

3. ลัทธิการเมืองแบบสังคมนิยม

- เน้นการใช้อำนาจแบบอำนาจนิยม
- เน้นการปกครองระบบประชาธิปไตย
- เน้นเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม
- สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยเวียดนาม, สาธารณรัฐอินเดี

7. ลัทธิการเมือง

4. ลัทธิการเมืองแบบเสรีนิยม (LIBERALISM)

- ใช้อำนาจแบบเสรีนิยม
- เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- เน้นเศรษฐกิจแบบพาณิชย์นิยมหรือทุนนิยม

7. ลัทธิการเมือง

5. ลัทธิการเมืองแบบอนาธิปไตย

- สภาวะไร้รัฐหรือระบอบอนาธิปไตย
- ระบบเศรษฐกิจมักจะเป็นระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม
- การใช้อำนาจเป็นแบบเสรีนิยม

8. กรณีประเทศไทย

1. สมัยสุโขทัย

- การปกครองเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- ลัทธิการเมืองเป็นพ่อปกครองลูกคล้ายแบบฟาสซิสต์หรือนาซี
- การใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ
- ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรีนิยม

8. กรณีประเทศไทย

2. สมัยอยุธยา

- การปกครองเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- ลัทธิการเมืองเป็นเทวสิทธิ์คล้ายแบบฟาสซิสต์หรือนาซี(เผด็จการ)
- การใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ
- ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยม

8. กรณีประเทศไทย

3. สมัยธนบุรี

- การปกครองเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- ลัทธิการเมืองเป็นเทวสิทธิ์คล้ายแบบฟาสซิสต์หรือนาซี(เผด็จการ)
- การใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยม
- ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยม

8. กรณีประเทศไทย

3. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- การปกครองเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
- ลัทธิการเมืองเป็นทฤษฎีคัดลายแบบฟาสซิสต์หรือนาซี(เผด็จการ)
- การใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยม
- ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบสังคมนิยม

8. กรณีประเทศไทย

3. สมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน

- การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข)
- ลัทธิการเมืองเป็นเสรีนิยม
- การใช้อำนาจเป็นแบบอำนาจนิยม
- ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบผสม

9. รัฐธรรมนูญของไทย

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้วจำนวน 18 ฉบับ

เฉลี่ยแล้วใช้เปลี่ยนมาก

แสดงถึงพฤติกรรมของนักการเมือง

แสดงถึงภาวการณ์ทางการเมืองที่ไม่ค่อยมีเสถียรภาพ

ฉบับปัจจุบันประกาศใช้เมื่อ 6 เมษายน พ.ศ.2560

9. รัฐธรรมนูญของไทย

รธน. ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

พรบ.ประกอบ รธน.ว่าด้วยการเลือกตั้ง

พรบ.ประกอบ รธน.ว่าด้วย

พรบ.

พรก.

พรฎ

10. สถาบันพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

พระราชอำนาจตาม รธน.

พระราชอำนาจตามอรรถยาศัย

พระราชอำนาจตามประเพณี

11. รัฐสภา

ประเทศไทยเป็นระบบรัฐสภา

รับอิทธิพลทางความคิดจากอังกฤษ

การออกเสียงลงมติไม่ไว้วางใจทั้งคณะ, รายบุคคล

นำแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจของวุฒิสภาแบบอเมริกันมาใช้ด้วย

การถอดถอนนายกรัฐมนตรี, รัฐมนตรี

12. การบริหาร

นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร

ใช้มติคณะรัฐมนตรี(ครม.)

ยึดหลักความรับผิดชอบร่วมกัน

ส่วนราชการ,องค์กรของรัฐ, องค์กรในกำกับของรัฐ, รัฐวิสาหกิจ เป็น
เครื่องมือในการจัดการบริหารประเทศ

13. ฝ่ายตุลาการ

ศาลสถิตยุติธรรม

ศาลชั้นต้น

ศาลอุทธรณ์

ศาลฎีกา

13. ฝ่ายตุลาการ

ศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ

ศาลทรัพย์สินทางปัญญา

ศาลล้มละลาย

ศาลแรงงาน

ศาลคดีเด็กและเยาวชน

แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แผนกคดีประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แผนกคดีสิ่งแวดล้อม

14. องค์การอิสระตาม รธน.

ศาลปกครอง

คณะกรรมการสิทธิและมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้ตรวจการของรัฐสภา

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

สภาที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

15. กรณีประเทศไทย

3. การถ่วงดุลอำนาจในสังคมไทย

- ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารเป็นคนกลุ่มเดียวกัน
- สถานิติบัญญัติแห่งชาติหรือ สนช.

มาจากการแต่งตั้งของ คสช.

การตรวจสอบเป็นไปได้ยาก

- ฝ่ายตุลาการถูกแทรกแซงโดยคำสั่ง คสช.
- องค์กรอิสระมีบทบาทน้อยมากในปัจจุบัน

15. กรณีประเทศไทย

4. การบริหารราชการแผ่นดิน

- ส่วนกลาง(กระทรวง,กรมหรือเทียบเท่า)

อยู่ที่ กทม.ทั้งหมด

ยึดกฎหมายและนโยบายเป็นหลัก

การรวม งบประมาณ., รวมบุคลากร

ระบบคุณธรรมกับระบบอุปถัมภ์

ระบบการเลื่อนตำแหน่ง

15. กรณีประเทศไทย

4. การบริหารราชการแผ่นดิน

- ส่วนภูมิภาค(จังหวัด,อำเภอ,ตำบล,หมู่บ้าน)

แบ่งการใช้อำนาจจากส่วนกลาง

เน้นระบบการปกครองแบบสั่งการ

ยึดความถูกต้องของระบบ

ยึดความถูกต้องของผู้บังคับบัญชา

15. กรณีประเทศไทย

4. การบริหารราชการแผ่นดิน

- ส่วนท้องถิ่น(อบจ.,เทศบาล,กทม.,พัทยา,อบต.)

แบ่งการมอบอำนาจจากส่วนกลาง

เน้นระบบบริหารงานในพื้นที่

ยึดความถูกต้องของระบบ

ยึดความถูกต้องของนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชน

15. กรณีประเทศไทย

5. แนวโน้มทางการเมืองบริหารแผ่นดินในสังคมไทย

5.1 เน้นระบบ

- one stop service
- online
- one card

5.2 เน้นที่ ความมีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและตรวจสอบได้

5.3. เน้นที่การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Civic Culture)

15. กรณีประเทศไทย

6. ลักษณะการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน

6.1 ตามทฤษฎี : การใช้อำนาจแบบเสรีนิยม

6.2 ความเป็นจริง : การใช้อำนาจแบบอำนาจนิยม

6.3 ความคิดเห็น : การใช้อำนาจแบบอำนาจนิยมตามกฎหมาย
และมี

ความรับผิดชอบ

15. กรณีประเทศไทย

7. คนไทยควรมีลักษณะทางการเมืองการปกครองอย่างไร

7.1 ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย(หลักนิติรัฐ)มากกว่าตัวบุคคล

7.2 ต้องยอมรับฟังเหตุผลและความคิดเห็นของคนอื่นในสังคม
(Rationalism)

7.3 ต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ (Public Spirit)

7.4 ต้องยึดหลักการประนีประนอมและการใช้สันติวิธี

7.5 ต้องมีระเบียบวินัยในสังคม (Discipline)